

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата медичних наук Цушко Ілони Олександрівни

на дисертаційну роботу

ОСАДЧОЇ Аліни Олександрівни на тему

«Клініко-експериментальне обґрунтування профілактики основних

стоматологічних захворювань у дітей-спортсменів»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 22 Охорона здоров'я

за спеціальністю 221 Стоматологія

Актуальність теми дослідження

Проблема профілактики основних стоматологічних захворювань у дитячому віці залишається однією з найбільш актуальних у сучасній стоматології, що обумовлено високою поширеністю карієсу зубів і захворювань пародонту серед дитячого населення. В останні роки все більшу увагу привертає окрема група дітей, які займаються спортом вищих досягнень, оскільки інтенсивні фізичні та психоемоційні навантаження, специфічні умови тренувального процесу та особливості харчування формують додаткові фактори ризику для стоматологічного здоров'я.

У науковій літературі накопичено дані про негативний вплив синдрому перетренованості на імунологічну реактивність, антиоксидантний статус та мікробіоценоз організму спортсменів, однак питання комплексної профілактики стоматологічних захворювань у дітей-спортсменів досі залишалося недостатньо вивченим. Саме тому вибір теми дисертаційної роботи Осадчої А.О. є своєчасним, науково обґрунтованим та соціально значущим.

Обґрунтованість та достовірність отриманих результатів

Для досягнення поставленої мети авторкою було сформульовано логічну систему завдань та застосовано комплекс сучасних методів

дослідження. У роботі використано клінічні методи для оцінки стоматологічного статусу дітей-спортсменів, експериментальні — для вивчення патогенетичних механізмів розвитку стоматологічної патології в умовах фізичного перевантаження, молекулярно-генетичні — для аналізу поліморфізмів генів, асоційованих зі спортивною успішністю та ризиком розвитку захворювань, біофізичні та клініко-лабораторні — для оцінки ефективності профілактичних заходів.

Обсяг клінічних спостережень, раціональний розподіл обстежених на групи, застосування адекватних статистичних методів обробки результатів забезпечують достовірність отриманих даних. Експериментальна модель нераціонального харчування та надмірного фізичного навантаження дозволила відтворити основні патогенетичні ланки, характерні для дітей-спортсменів, що додатково підсилює наукову обґрунтованість результатів.

Наукова новизна та теоретичне значення

У дисертаційній роботі отримано низку нових наукових положень, що суттєво розширюють уявлення про механізми розвитку стоматологічних захворювань у дітей-спортсменів. Встановлено, що у цієї категорії дітей показники поширеності та інтенсивності карієсу зубів і захворювань пародонту є достовірно вищими порівняно з однолітками, які не займаються спортом вищих досягнень.

Вперше показано, що інтенсивні фізичні навантаження супроводжуються зниженням бар'єрної функції слизової оболонки ясен та порушенням мікроциркуляції пародонта, що створює умови для хронізації запальних процесів. Значний науковий інтерес становлять результати молекулярно-генетичних досліджень, які дозволили виявити асоціації поліморфізмів генів, пов'язаних з витривалістю, обміном речовин та адаптаційними можливостями організму, з ризиком розвитку стоматологічної патології.

Експериментально доведено, що нераціональне харчування в поєднанні з фізичним перевантаженням індукує розвиток карієсу, резорбцію

альвеолярної кістки, активацію запальних і оксидативних процесів, зниження антимікробного захисту та імунологічної реактивності.

Практичне значення роботи

На підставі отриманих результатів авторкою патогенетично обґрунтовано та розроблено лікувально-профілактичний комплекс, що включає засоби адаптогенної, імуностимулюючої, антиоксидантної дії, пребіотики, детоксиканти та вітаміни. Ефективність запропонованого комплексу підтверджена як в експериментальних, так і в клінічних умовах.

Застосування лікувально-профілактичного комплексу у дітей-спортсменів дозволило досягти вираженого карієспрофілактичного ефекту, знизити поширеність і тяжкість захворювань пародонту, покращити гігієнічний стан порожнини рота та нормалізувати показники мікроциркуляції. Отримані результати мають безпосереднє практичне значення і можуть бути рекомендовані для впровадження у систему стоматологічного супроводу дітей, які займаються спортом вищих досягнень.

Оцінка структури та змісту дисертації

Дисертаційна робота Осадчої А.О. має чітку, логічно вибудовану структуру та відповідає вимогам, що пред'являються до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії. Матеріал викладено послідовно, з дотриманням принципу поетапного розкриття поставленої мети — від аналізу літературних джерел до експериментального й клінічного обґрунтування запропонованих профілактичних заходів.

У вступі авторкою аргументовано обґрунтовано актуальність теми, чітко сформульовано мету та завдання дослідження, визначено наукову новизну й практичне значення отриманих результатів, а також показано зв'язок роботи з плановими науково-дослідними темами. Вступ логічно підводить до основного змісту дисертації та окреслює її концептуальні засади.

Розділ 1 (огляд літератури) характеризується достатньою глибиною та системністю. Авторкою проаналізовано сучасні вітчизняні й зарубіжні

джерела, присвячені питанням спортивної стоматології, особливостям стоматологічного статусу осіб, які займаються спортом, патогенезу синдрому перетренованості та сучасним підходам до профілактики стоматологічних захворювань. Огляд не носить описового характеру, а містить критичний аналіз даних літератури, що дозволило обґрунтувати доцільність проведення власного дослідження та чітко сформулювати його наукові завдання.

Розділ 2 «Матеріали та методи дослідження» викладено докладно й методично коректно. Авторкою чітко описано дизайн дослідження, критерії відбору обстежених, характеристику клінічних, експериментальних, молекулярно-генетичних, біофізичних і статистичних методів. Представлені методики є сучасними, інформативними та адекватними поставленим завданням, що забезпечує відтворюваність і достовірність отриманих результатів.

У *розділі 3* наведено результати клінічного обстеження дітей-спортсменів у порівнянні з групою однолітків, які не займаються спортом вищих досягнень. Матеріал подано логічно, з чітким аналізом показників карієсу зубів, захворювань пародонту та гігієнічного стану порожнини рота. Результати супроводжуються таблицями й графічним матеріалом, що полегшує їх сприйняття та підсилює аргументацію висновків.

Розділ 4 присвячено експериментальному обґрунтуванню ефективності лікувально-профілактичного комплексу. Авторкою використано адекватну експериментальну модель, яка дозволила відтворити основні патогенетичні механізми розвитку стоматологічної патології в умовах нераціонального харчування та надмірного фізичного навантаження. У розділі ґрунтовно проаналізовано зміни морфологічних, біохімічних, гематологічних і функціональних показників, що свідчить про комплексний підхід до оцінки дії запропонованого комплексу.

Розділ 5 є міждисциплінарним і вирізняється високим рівнем наукової новизни. Представлені результати молекулярно-генетичних досліджень дозволили авторці встановити асоціації поліморфізмів генів, пов'язаних зі

спортивною успішністю, обміном речовин та адаптаційними можливостями організму, з ризиком розвитку стоматологічних захворювань. Розділ логічно доповнює клінічні та експериментальні дані, поглиблюючи розуміння індивідуальних чинників ризику.

У розділі 6 наведено результати клініко-лабораторної оцінки ефективності запропонованого лікувально-профілактичного комплексу в динаміці спостереження. Авторкою переконливо показано позитивний вплив комплексу на показники карієсу, стан пародонту, гігієну порожнини рота та мікроциркуляцію тканин. Використання біофізичних методів дослідження суттєво підсилює доказову базу та демонструє практичну значущість отриманих результатів.

Розділ «Аналіз та узагальнення отриманих результатів» викладено логічно та системно. Авторка здійснює інтеграцію клінічних, експериментальних і генетичних даних, формуючи цілісне уявлення про патогенез стоматологічних захворювань у дітей-спортсменів та обґрунтовуючи доцільність комплексного профілактичного підходу.

Висновки та практичні рекомендації є конкретними, аргументованими та повністю відповідають поставленим завданням і отриманим результатам дослідження.

У цілому структура та зміст дисертаційної роботи свідчать про високий рівень наукової підготовки авторки, вміння логічно викладати матеріал і комплексно вирішувати поставлену наукову проблему.

Повнота викладення матеріалів дисертації в наукових фахових виданнях.

Матеріали дисертації опубліковані в 9 наукових працях, з яких 4 статті у наукових фахових виданнях України (1 стаття у журналі групи А, 3 статті у журналах групи Б), 1 огляд літератури, 4 тези в матеріалах конференцій.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). За результатами перевірки та аналізу матеріалів

дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Щодо зауважень, то хотілось би у заключному розділі побачити порівняння отриманих автором результатів з даними інших авторів, але це не знижує значимість роботи.

В рамках дискусії прошу дисертанта відповісти на наступні питання:

1. Які з виявлених чинників Ви вважаєте провідними у формуванні стоматологічної патології у дітей-спортсменів: фізичне навантаження, особливості харчування чи зміни імунної реактивності, і як Ви оцінюєте їх відносний внесок?

2. Чи можна, на Вашу думку, результати експериментального моделювання нераціонального харчування та фізичного перевантаження повністю екстраполювати на клінічну практику у дітей-спортсменів, і які обмеження такого підходу Ви бачите?

3. Які компоненти запропонованого лікувально-профілактичного комплексу, за Вашими даними, зробили найбільший внесок у досягнення карієспрофілактичного та пародонтопротекторного ефектів?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Осадчої Аліни Олександрівни «Клініко-експериментальне обґрунтування профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей-спортсменів» за актуальністю теми, науковим та практичним значенням отриманих результатів, їхньою новизною, об'єктивністю та обґрунтованістю висновків відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року, та Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом МОН України № 40 від

12.01.2017 року, а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія

Рецензент

Доцент кафедри загальної стоматології

Одеського національного медичного університету,

кандидат медичних наук

